

**RAD POLICIJE U LOKALNOJ ZAJEDNICI – SARADNJA I
PARTNERSTVO**

**POLICE WORK IN THE LOCAL COMMUNITY - COOPERATION
AND PARTNERSHIP**

Pregledni naučni rad

Doc. dr. Mevludin Mustafić

Sažetak

Permanentni problem s kojim se suočava savremeno društvo tiče se obezbjeđenja javnog reda i mira i sigurnosti ljudi, kao i njihove pokretne i nepokretne imovine. To se posebno odnosi na stanje u lokalnim zajednicama i jedinicama lokalne samouprave (općinama, gradovima), budući da su lokalne zajednice, ustavno i statutarno, najbliže samim građanima. Stanje na razini lokalnih zajednica i lokalnih samouprava se, svakako, preslikava i na samu razinu države. Upravo savremena društvena kretanja, kao i savremeni sigurnosni izazovi nemeću sve veću potrebu identificiranja, traganja i iznalaženja adekvatnih alata, metoda, instrumenata, odnosno različitih mjera usmjerenih na obezbjeđenje javnog reda i mira i veće razine sigurnosti građana i njihove imovine. Kao najbolje i najefikasnije mjere nameću se one mjere koje su usmjerene na saradnju policijskih organa i službenika sa jedinicama lokalne samouprave (općinama i gradovima) i lokalnim zajednicama, odnosno na saradnju sa samim građanima. Građani su ti čiji interesi i preferencije trebaju biti na prvom mjestu i čija lična i imovinska sigurnost treba biti povodom za rad na implementiranju mjera koje će omogućiti što bolju saradnju građana i policijskih organa. Osnovna teza istraživanja je da uzajamna kontinuirana i konstruktiva saradnja policije sa lokalnom zajednicom doprinosi podizanju opće razine sigurnosti građana, budući da se na takav način utječe na svijest građana o mjestu i ulozi policije, što u konačnici rezultira smanjenjem obima i broja počinjenih krivičnih djela i većim stepenom sigurnosti građana. Za potrebe istraživanja korištene su sve osnovne metode, a za potrebe pribavljanja podataka korištena je metoda analize (sadržaja) dokumenata.

Ključne riječi: policija, lokalna zajednica, saradnja, partnerstvo, javni red i mir.

Abstract

A permanent problem facing modern society concerns the provision of public order and peace and security of people, as well as their movable and immovable property. This especially reflects the situation in local communities and local self-government units (municipalities, cities), since local communities, constitutionally and statutory, are closest to the citizens themselves. The situation at the level of local communities and local self-governments is, of course, reflected at the level of the state. Modern social movements, as well as modern security challenges, do not have a growing need to identify, search for and find adequate tools, methods, instruments, or various measures aimed at ensuring public order and a higher level of security of citizens and their property. The best and most effective measures are those aimed at cooperation of police bodies and officials with local self-government units (municipalities and cities) and local communities, ie cooperation with the citizens themselves. Citizens are those whose interests and preferences should come first and whose personal and property security should be in connection with the work on the implementation of measures that will enable better cooperation between citizens and police authorities. The basic research is that mutual continuous and constructive cooperation of the police with the local community contributes to raising the level of security of citizens, as this affects the awareness of citizens on the place and role of the police, which ultimately results in reducing the number of crimes and greater security of citizens. For the purposes of the research, all basic methods were used, and for the purposes of obtaining data, the methods of analysis (content) of documents were used.

Key words: police, local community, cooperation, partnership, public order and peace.

1. UVOD

Lokalna zajednica se teorijski određuje kao teritorijalna društvena zajednica, gdje na najnižoj razini (konkretnom naselju – gradskom ili seoskom) nastaju zajedničke potrebe stanovnika koje je moguće zadovoljiti zajedničkim

aktivnostima i djelovanjem. Jedna od osnovnih potreba stanovništva na razini lokalne zajednice jeste potreba za zaštitom i sigurnošću života u lokalnoj zajednici.

Činjenica je kako je familija (obitelj) osnovna ćelija ljudskog društva i samog društvenog rasta i razvoja. Mnogo je razloga zašto se čovječanstvo ponosi s familijom (obitelj) i zajednicom u kojoj se boravi, živi i radi. U tom kontekstu, mnogi ljudi imaju razvijen osjećaj vlastite odgovornosti prema svojim obiteljima, kao i prema drugim osobama u svome (lokalnom) okruženju. Posebno je to izraženo u situacijama kada je potrebno pružiti potporu i pomoć marginaliziranim – socijalno isključenim osobama u društvu (nacionalne manjine; povratnici i interno raseljene osobe; osobe s intelektualnim teškoćama; osobe s tjelesnim invaliditetom; jednoroditeljske obitelji; nezaposleni; mladi; zatvorenici; žene žrtve obiteljskog nasilja; starije osobe; beskućnici; osobe koje žive sa HIV-om; seksualne manjine; osobe s problemom ovisnosti...).

Mnogi građani su sigurni i zaštićeni i imaju dobre uvjete i mjesto za život i rad. Naime, „stabilna obitelj i jaka zajednica koja čvrsto povezuje svoje članove važne su za djecu, mlade ljude, ali i odrasle članove zajednice. To su bitni temelji koji omogućuju pojedincima ostvarenje života u sigurnoj društvenoj zajednici. Ima puno čimbenika u lokalnom okruženju koji utječu na sigurnost, od raznih javnih institucija, uključujući policiju, do samog fizičkog okruženja.“ (Novoselović, A; 2006; Ajten, R., Naida, K; 2020.)

Temeljem toga, sve javne institucije (institucije javnog sektora) „moraju izgrađivati jaku komunikaciju između sebe i članova zajednice. Ona se može graditi posebnom brigom za zaštitu djece, povećavanjem pogodnosti i pomoći obiteljima, posebno onima u teškim životnim uvjetima, povećavanjem mogućnosti mladima da se bave sportom, pomoć u školovanju i kasnije zapošljavanju.“ (Novoselović, A; 2006.)

Međutim, i pored takvog ponašanja zajednice, kod određenih pojedinaca i obitelji mogu se pojaviti antisocijalna (asocijalna, devijantna) ponašanja. Takva ponašanja negativno utječu na kompletnu društvenu zajednicu. Tako, mogu učiniti život i rad drugih i cijele zajednice teškim, nesigurnim i rizičnim.

Antisocijalna (asocijalna) i devijantna ponašanja mogu biti uvjetovana „nedostatkom vrijednosti koje svako u tom okruženju treba imati i spremnosti za prihvaćanje prava drugih. Ako neki pojedinci nisu stekli te vrijednosti ili osjećaju odbojnost prema njima, njihovo ponašanje može biti društveno neprihvaćeno. Nedostatak radnih navika, alkohol, zloupotreba teških droga,

uključenost u kaznena djela i prekršaje mogu se pridružiti problemima u ponašanju. Tamo gdje se roditelji antisocijalno ponašaju, to može biti ozbiljan rizik za njihovu djecu. Tome može pridonijeti nerazumijevanje između generacija. Sve to može dovesti do uključenost djece i mladih ljudi u kaznena djela i prekršaje. Takvo ponašanje djece i mladih ljudi mora dovesti do reakcija zajednice.“ (Novoselović, A; 2006; Nedžad, K., Driton, M., Xhemajl, A; 2016.)

2. OPĆI PRISTUP RADU POLICIJE U LOKALNOJ ZAJEDNICI

U lokalnim zajednicama i sredinama gdje se događaju i dešavaju krivična djela i prekršaji, zajednica tome mora postavljati prepreke, ograničenja i adekvatno i efikasno odgovoriti na njih. U tom kontekstu, zajednica treba poduzeti adekvatne mjere koje će pokazati da zajednica neće niti želi tolerirati vršenje krivičnih djela i prekršaja, kao i takva ponašanja njihovih počinitelja.

Lokalna zajednica, njezine institucije, pa i policija „ne mogu garantirati dobro ponašanje ili prihvaćanje vrijednosti o prihvatljivom ponašanju. Ali one mogu postaviti okvir i usmjeriti svoje snage na postizanje odgovora. Policija mora biti prihvaćena u zajednici kao beskompromisni borac protiv pojedinačnih slučajeva kaznenih djela, prekršaja i njihovih počinitelja. Policija može pri tome ponuditi vodstvo i pomoć lokalnoj zajednici, lokalnim institucijama i građanima.“ (Novoselović, A; 2006; Nedžad, K., Marijan, Š., Mirzo, S; 2020.)

Jako i proaktivno djelovanje i aktivizam takvih institucija, može utjecati na promjenu kulture rada lokalne zajednice, ali i svjesti aktera same zajednice, tako da ona uspješno identificira probleme i signale koji upućuju na narušavanje javnog reda i mira, nepoštovanje pravila, ozbiljna antisocijalna ponašanja i nered, te uputiti jasnu poruku koja se ponašanja neće tolerirati. Poseban aspekt u tom smislu se odnosi na rad i aktivnost policije u zajednici.

Robert Trojanović (*Robert Trojanowicz*) i Boni Bužerouks (*Boonnie Bucqueroux*) daju sljedeće određenje i definiciju policije u zajednici: „Policija u zajednici je nova filozofija policijskog djelovanja utemeljena na ideji da policijski službenici i građani rade zajedno te da na različite kreativne načine rješavaju aktualne probleme na razini lokalne zajednice koji su vezani uz kriminal, strah od kriminala te različite oblike društvenih poremećaja. Radi se o filozofiji koja u svojoj osnovi ima vjerovanje da postizanje tih ciljeva zahtijeva od policije razvitak novih kvalitetnih odnosa s građanima koji poštuju zakone u sklopu kojih će onda ti isti građani dobiti priliku da definiraju

prioritete te da se uključe u različite djelatnosti u svrhu unapređenja ukupne kakvoće života na području gdje stanuju. Dakle, policija u zajednici pomiče fokus policijskog djelovanja s reagiranja na dojave građana na rješavanje problema.“ (Trojanowicz, Robert; 1998; Nedžad, K., Almin, D; 2012.)

Smatra se kako se policiju u zajednici može definirati i na način koji „odražava njezine temeljne aspekte. U tom slučaju policija u zajednici je filozofija policijske službe koja je usmjerena na građane kao korisnike usluga, čija je svrha djelovanja poboljšati svoju učinkovitost i pouzdanost tako da se usredotoči na rješavanje problema na razini lokalne zajednice.“ (Cajner, M. I; Faber, V., Goran, V; 2003.)

Dakle, prevazilaze se tradicionalna shvaćanja policije u zajednici kao nekoga ko čeka na poziv za reagiranje i rješava probleme tek onda kad oni nastanu i konkretno se pojave u praksi. Novi pristupi zahtjevaju saradnju policije sa građanima i zajednicom s ciljem, prije svega, preveniranja mogućih narušavanja javnog reda i mira i sigurnosti u okviru lokalne zajednice.

Dakle, policija u zajednici, ne samo da identificira i prepoznaje saradnju s građanima, već istu i afirmira, zagovara, promovira i smatra i uvažava kao potrebnu za djelovanje u zajednici, u cilju obezbjeđenja javnog reda i mira.

U teoriji, ali i u praksi još nije razvijen univerzalni i jedinstveni model za uspješnu implementaciju koncepta policije u zajednici. Modaliteti te saradnje, a osobito transformiranja policije iz tradicionalnog stanja u stanje policije u zajednici bitno ovisi od uvjeta i prilika koje vladaju u samoj zajednici., ali i od interne organizacije policije.

Ipak, postoje određene norme i zahtjevi kojih bi se valjalo pridržavati u postupku implementacije koncepta policije u zajednici. Ti zahtjevi odnose se na „pozorno planiranje, komunikaciju, suradnju, koordinaciju i evaluaciju. Najkraće rečeno, kad se krene s provedbom modela policija u zajednici temeljna je zadaća svih sudionika međusobna suradnja, odnosno razmjena obavijesti kojima raspolažu i razvijaju međusobne odnose suradništva (bitna je povratna obavijest). Kvalitetno komuniciranje temelj je za ostvarenje svih ostalih zahtjeva (suradnja, uskladba djelovanja itd.) i ono jest najčešće ona 'spona koja nedostaje', i to kako unutar policijske organizacije tako i izvan nje, odnosno na razini društvene zajednice. Dakle, već uspostava kvalitetnog komuniciranja bit će značajna promjena za policiju, ali i za građane koji su u suvremenom društvu izrazito otuđeni – međusobno i jedni od drugih.“ (Cajner, M. I; Faber, V., Goran, V; 2003; Nedžad, K; 2009.)

Upravo usljed ove otuđenosti građana u savremenim društvenim odnosima i kretanja, ostvarenje i implementiranje koncepta i modela policije u zajednici je još zahtjevnije i složenije. Ono traži jedna seriozan, obzilan i detaljan pristup. Osobito zbog činjenice da savremeno društvo obilježava i veliki broj netačnih i nesavršenih informacija, tj. dezinformacija, a s kojima se i policijski službenici u svom radu u zajednici permanentno susreću.

Policija i lokalna zajednica može, „analizirajući kriminalitet na svom lokalnom području i grupirajući probleme koje žele riješiti, planirati i poduzimati i proaktivne mjere i radnje. To su mjere i radnje koje prethode počinjenju zabranjenih ponašanja. One mogu dovesti policiju i lokalnu zajednicu u povoljniji položaj prema kaznenim djelima i prekršajima koji će se tek počiniti te prema njihovim počiniteljima. Proaktivne mjere i radnje najčešće se mogu poduzimati prema mjestima u kojima postoji povoljna situacija za počinjenje zabranjenih ponašanja. Međutim kao iznimka, uza svu potrebnu kontrolu nadležnih tijela, proaktivno djelovanje policije i lokalne zajednice može biti usmjereno i prema pojedinoj osobi za koju postoji osnova sumnje da čini nedopuštenu djelatnost. Tu se polazi od činjenice da relativno mali broj profesionalnih počinitelja ili počinitelja iz navike izvrši nerazmjerno velik broj teških kaznenih djela.“*

Ramo Masleša smatra kako „insistiranje na razvijanju odnosa, oslobađajući se formalnih rutinskih kontakata javnost će policiju smatrati krajnje zainteresovanom za oblikovanjem takvih socijalno-preventivnih programa koji će zahtjevati i omogućiti uključivanje i angažiranost javnosti - građanstva, posebno na području određivanja prioriteta i donošenja vitalnih prijedloga za suzbijanje kriminala na području lokalnih zajednica.“ (Masleša, R; 2008.)

U tom kontesktu, isti autor naglašava potrebu za „izgrađivanjem poželjnih odnosa policije i javnosti, proizilazi iz činjenice da policija kao javna služba u funkciji zaštite javne sigurnosti i javnost moraju shvatiti da se samo na bazi uspostavljanje klime i međusobnog povjerenja pruža šansa i mogućnost da policija svoje zakonom propisana ovlaštenja može efikasno provoditi uz

* „U provedbi proaktivnog djelovanja mogu se koristiti podaci iz policijskih evidencija koje su predviđene u zakonu a na način i razmjerno zahtjevima konkretnog slučaja. Posebno treba raspraviti mogućnosti korištenja pravosudnih evidencija“ (Novoselović, Antun (2006). *Javna sigurnost i kriminalitet u lokalnoj zajednici*, u „Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu“, Vol. 13, broj 2, str. 907-914).

puno razumjevanje policijskog posla i prihvaćanja od strane društvene zajednice.“ (Masleša, R; 2008.)

U balansiraju između očekivanja zajednice i učinkovitosti policije, policijski službenici u svom radu primjenjuju različite opće modele koje možemo svrstati u tri prepoznatljiva: (Pušeljić, M., Jelenski, M; 2007.)

- a) prvi je model, tzv. klasični policijski, u kojem se težište policijske djelatnosti stavlja na otkrivanje zabranjenih ponašanja i hvatanje njihovih počinitelja, ima dakle, pretežito represivni karakter
- b) drugi model ima težište na održavanju reda i najčešće ga primjenjuju policijski službenici u odori, kod obavljanja pozorničko-ophodne djelatnosti. Ovim modelom obavljanja policijske djelatnosti naglašena je prevencija reda u zajednici od bilo kojeg oblika poremećaja, te sposobnost policijskih službenika da adekvatno postupaju u situacijama narušenog javnog reda i mira
- c) trećim modelom, tzv. uslužnim, naglašena je uloga policijskih službenika kao pomagača građanima u održavanju reda u zajednici, uključujući i ulogu moderatora u rješavanju njihovih interpersonalnih problema.

3. AKTERI SARADNJE POLICIJE I LOKALNE ZAJEDNICE

Usljed kompleksnosti i zahtjevnosti, te racionalnosti i ozbiljnosti u procesu saradnje policije i zajednice, širok je i spektar aktera (učesnika) uključenih u taj izuzetno značajan društveni proces. Akteri procesa saradnje policije i zajednice su sve one individue, organizacije, ustanove i institucije (vladine i nevladine) na koje se direktno ili indirektno odnose određene aktivnosti iz oblasti osiguranja javnog reda i mira i sigurnosti građana koje se kreiraju i implementiraju u zajednici i društvu. Na takav način i kroz takav pristup, formira se i djeluje svojevrsna zajednica aktera.

Osnov za formiranje i djelovanje navedene zajednice je „određeni društveni problem koji traži efikasno rješenje i oko kojeg se ta zajednica i okuplja.“ (Kuka, E; 2018; Želimir, K., Nedžad, K., Ivaan, T; 2013.). Sve njih se, ustvari, može imenovati direktnim akterima. Međutim, postoje i indirektni akteri, a to su tzv. interesne skupine (*stakeholders*). To su svi oni članovi društvene zajednice koji imaju izražen interes u rješavanju određenog problema.

U brojnim slučajevima, određeni problemi u osiguranju i obezbjeđenju javnog reda i mira su toliko zahtjevni kompleksani da je potrebno angažirati i uključiti eksperte i stručnjake za određenu oblast. „Skupina tih eksperata predstavlja jedan stručni tim, a ako je neophodna i institucionalna potpora, onda su to stručni instituti.“ (Kuka, E; 2018.)

Budući da se policija u zajednici „značajno oslanja na usključenost građana, ključna djelatnost jest policijska ophodnja, a ključne osobe su kontakt-policajci. Oni uspostavljaju odnose povjerenja s građanima, što i jest bit policije u zajednici, jer oni provode proširene policijske zadaće (ne samo otkrivanje i rješavanje kaznenih djela, nego i uočavanje i rješavanje različitih problema koji ne moraju nužno biti kriminalnog obilježja.“ (Cajner, M. I; Faber, V., Goran, V; 2003)

Stoga, „pristup u radu na rješavanju problema oslanjanjem na lokalnu zajednicu zahtijeva sudjelovanje ne samo policije nego i većeg broja različitih aktera. Ovo je naročito istina za one probleme koji se ne odnose samo na određene slučajeve kriminala, nego i na pitanja kao što su sigurnost na cesti, pitanja javne higijene ili infrastrukture. Akteri mogu biti npr.: učitelji, doktori, vjerske vođe, privatni poduzetnici, ali također, i obični građani koji žive u prethodno navedenim zajednicama. Sudjelovanje ovih pojedinaca i organizacija u radu foruma za sigurnost u zajednici, koji je osmišljen u cilju rješavanja konkretnog problema, trebalo bi trajati tijekom čitavog projekta.“*

Za policiju partnerstvo sa građanima znači da su „građani koji žive na nekom području, zajedno sa općinskom administracijom, državnom upravom, vlasnicima poslovnih objekata, vjerskim organizacijama, školama, zdravstvenim ustanovama i raznim udruženjima, uključeni u proces prevencije kriminala. U ovakvom modelu partnerstva policija ima ulogu aktera u procesu rješavanja lokalnih problema, a ne ulogu profesionalnog organa koji ima monopol na rješavanju problema. Prema tome, policija ne smatra da je ona jedina koja ima ovlaštenja da radi na rješavanju problema. Naprotiv, ona je samo jedan od partnera u tom procesu u kojem svi partneri moraju pre-uzeti svoju ulogu u oblastima svog rada. Samo uzajamna saradnja u različitim domenima rada može pomoći da se pronađu održiva i dugotrajna rješenja.“ (Čutura, D; et. al. 2010; Nedžad, K., Muamer, K., Nebojša, B., Samil, H; 2019.)

* *Operativni priručnik o partnerstvu policije i zajednice. Sarajevo: Radni tim Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za implementaciju Strategije rada policije u zajednici, 2010, str. 43.*

Isto tako, „određene savjetodavne usluge svih aktera, uključujući i policijske službenike, mogu se organizirati kroz sastanke sa građanima. U tom slučaju, policija preuzima ulogu 'pružatelja usluga' ili 'servisa građana', tako što djeluje kao posrednik između građana i drugih organizacija.“ (Čutura, D; et. al. 2010)

4. KLJUČNE VRIJEDNOSTI I PRINCIPI PARTNERSTVA I SARADNJE U FUNKCIJI SIGURNOSTI

Svaki posao, osobito onaj koji je društveno potreban i koristan, kao što su poslovi policijskih organa i policijskih službenika, temelji se na određenim temeljnim i ključnim vrijednostima i principima. Te vrijednosti, principi i pristupi su ključna vodilja u obavljanju policijskih poslova i dužnosti, budući da su takvi poslovi upućeni, prvestveno, na osiguranje javnog reda i mira, kao i opće sigurnosti života i rada stanovništva. U vrhu tih vrijednosti, a koje se promoviraju i afirmiraju u policijskom poslu, jestu vrijednosti vezane za međusobno partnerstvo i saradnju policijskih organa i službenika sa građanima, tj. sa lokalnom zajednicom i lokalnim organima vlasti (jedinicama lokalne samouprave).

Demokratski postulati na kojima se treba zasnivati policijski rad su „legitimnost, profesionalizam i odgovornost.“ (Hadžović, D; 2013.)

Glavna odlika „demokratske policije je pojam policijskog rada uz saglasnost naroda. Budući da policija ne može pretpostaviti da će uvek imati saglasnost svih građana, mora stalno raditi na tome kako bi javnost podržala njihov rad. Preduslov za dobijanje podrške javnosti je obezbeđivanje javnog uvida u policijski rad i negovanje komunikacije i međusobnog razumevanja između javnosti i policije. Bez saglasnosti javnosti, policija bi nametala svoje usluge umesto da odgovara na potrebe društva. Mere kojima se ostvaruje javnost rada uključuju javnost izveštaja o kriminalu i radu policije, uspostavljanje mehanizma kojim građani traže usluge policije, stvaranje foruma za otvorenu diskusiju o kriminalu i bezbednosti i uvođenje principa 'rad policije u lokalnoj zajednici'.“*

Naime, koncepti i modeli rada policije u lokalnoj zajednici treba razviti kod policajaca „veštine da reaguju u skladu sa okolnostima u lokalnoj zajednici

* *Vodič za demokratski rad policije. Generalni sekretariat OEBS-a, str. 29. (Izvor: <https://www.osce.org/sr/secretariat/23808?download=true>)*

i da odrede prioritete policije u partnerstvu sa zajednicom. Posvećeni policajci u zajednici/timovi policajaca u zajednici treba da budu pripadnici stalne policijske patrole u određenoj geografskoj oblasti, služe kao kontakt osobe i garanti održavanja javnog reda i mira. Oni treba da ostanu na istom području nekoliko godina, u cilju izgrađivanja poverenja. Tamo gde je izvodljivo, policajci treba da patroliraju u pešačkim patrolama, jer to omogućava mnogo bolju interakciju sa građanima, nasuprot patroliranju u policijskim vozilima. Neophodne su im posebne veštine komunikacije i rešavanja konflikata (uključujući i veštine posredovanja), jer susedstva unutar zajednice često mogu biti podeljena u smislu postojanja različitih životnih stilova i različitih stavova o adekvatnim oblicima obavljanja policijskog posla. Policijske starešine treba da omoguće policajcima da rešavaju lokalna pitanja u partnerstvu sa zajednicom kojoj služe.“*

Mensur Šipkar naglašava da „odnos policije prema građaninu ujedno oslikava i odnos države prema građaninu – zajednici, jer jedino tako se može vidjeti smatra li se građanin ravnopravnim partnerom ili podređenim subjektom, te jesu li njegovi problemi i strahovi za osobnu sigurnost opravdani ili nisu. To znači da rad policije u zajednici podrazumijeva partnerstvo između policije i građana, gdje partneri zajednički rade na uočavanju i rješavanju problema u zajednici. Ovakvim pristupom rada policije u zajednici jača se osjećaj sigurnosti kod građana i stvara se veće povjerenje između policije i građana.“ (Šipkar, M; 2015; Nedžad, K., Amer, S., Ivan, T., Želimir, K., Kenan, H; 2020.).

Svakako da je sigurnost (bezbjednost) temeljna policijska vrijednost, tj. temeljna i noseća vrijednost policijske kulture.

Prema Milanu Vršcu, „bezbjednost je, bezbjednosnom ocjenom utvrđeno bezbjednosno stanje, koje sa političko-bezbjednosnog aspekta zadovoljava društvene subjekte sa realnim osjećanjem bezbjednosti na svim područjima i ravnima društvenog života i rada, a istovremeno obezbjeđuje motivaciju, potrebu i interes za dalje uspješno sprečavanje, otkrivanje i otklanjanje unutrašnjih i spoljnih izvora opasnosti i ugrožavanja, kao uslova za očuvanje osnovnih društvenih vrijednosti.“ (Vršac, M; 1981).

A pod pojmom sigurnosti (bezbjednosti) podrazumijevaju se i osnovne društvene vrijednosti, kao što su: (Mitrić, S., Boris, T; 2011).

* *Vodič za demokratski rad policije. Generalni sekretariat OEBS-a, str. 29. (Izvor: <https://www.osce.org/sr/secretariat/23808?download=true>)*

- Suverenost, nezavisnost i teritorijalni integritet,
- Vladavina prava kroz postojanje “ pravne države “,
- Postojanje podjele vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku, i
- Zaštita svih oblika svojine.

Bitno je, dakle, permanentno i kontinuirano raditi na unapređenju i afirmiranju takvih policijskih vrijednosti (policijske kulture) u obavljanju poslova kojima će se, u prvom redu, osigurati sigurnost, tj. osigurati javni red i mir, kako na razini lokalne zajednice, tako i na razini kompletnog (šireg) društva. Partnerstvo i saradnja su, stoga, temelj obezbjeđenja takvog stanja i takvih prilika u društvu.

5. PRISTUPI RADA POLICIJE U LOKALNOJ ZAJEDNICI U FUNKCIJI VEĆE RAZINE SIGURNOSTI

Rad policije u zajednici u lokalnoj zajednici, općenito promatrano, predstavlja savremeni način rada policije integranog u društvo.

On zadovoljava principe ljudskih prava i principe pravne države i: (Čutura, D; et. al. 2010).

- ima za cilj da, u smislu pružanja usluga, stvara sigurnost i osjećaj sigurnosti, te da jača povjerenje građana u rad policije
- predstavlja način razmišljanja i postupanja policajaca
- ugrađen je u organizaciju, strukturu, hijerarhiju i u rukovodstvo policije.

Rad policije u zajednici konkretno predstavlja: (Čutura, D; et. al. 2010).

- proaktivni i preventivni rad policajaca
- otvorenu komunikaciju sa građanstvom
- rad osposobljenih policajaca za rad u zajednici, koji u svojim rejonima ostvaruju i njeguju kontakt sa građanima, preduzećima i institucijama
- provođenje projekata „Marketinga sigurnosti“ (projekti u kojima policija saraduje sa drugim institucijama ili licima kako bi dugoročno povećala sigurnost i osjećaj sigurnosti)
- sve ostale mjere koje omogućavaju, podržavaju i unapređuju rada policije u zajednici.

U teoriji i praksi su se, do sada, iskristalizirale četiri ključne komponente rada policije u zajednici, i to:*

- lokalni pristup u radu policije,
- preventivni pristup u radu policije,
- ciljani pristup u radu policije,
- partnerski pristup u radu policije.

Posebno interesantan pristup, od svih navedenih, jeste preventivni pristup.

Preventivno pristupanje problemima i pronalaženje dugoročnih rješenja „često zahtijeva izradu projekata i planova. Nakon što se prepoznaju problemska polja i njihovi mogući uzroci, policija najčešće nije u mogućnosti da sama izradi konceptualna rješenja i da odredi potrebne mjere, već to uspijeva uz saradnju i partnerstvo sa državnim institucijama, nevladinim organizacijama, drugim institucijama ili sa građanima. Takav partnerski projektni rad naziva se 'Marketing sigurnosti'. Zbog toga se u cijeloj policiji, posebno u uniformiranoj policiji, obučavaju stručnjaci ove vrste projektnog menadžmenta. Preventivno i dugoročno rješenje predstojećih problema građanima pokazuje da država i policija shvataju njihove brige ozbiljno i da konkretno traže rješenja. To stvara povjerenje i osjećaj sigurnosti.“ (Čutura, D; et. al. 2010).

Identificiranje problema

Osnova svakog naučnog istraživanja, odnosno prvi korak u strukturi svakog istraživanja predstavlja „konstatovanje problema, odnosno njegovo otkrivanje, artikulisanje i određivanje mesta u sistemu nauke na osnovu njegovih odredaba.“ (Gordić, M; et. al. 2015). Radi se, dakle, o prvom bitnom činiocu i elementu procedure naučnog istraživanja.

U tom msilu, problem treba biti „opažen, identifikovan i vrednovan da bi se prihvatio kao problem koji vrijedi istraživati.“ (Termiz, Dž; 2009).

Iako se navedeni postulati više vežu za teorijska istraživanja, nesumnjivo je da je slična, ako ne i ista situacija kada su u pitanju empirijska istraživanja i empirijska (konkretna) društvene djelatnost. A rad policije u zajednici je, prije svega, empirijska (konkretna) društvena djelatnost.

* *Strategija za rad policije u lokalnoj zajednici u Bosni i Hercegovini. Sarajevo: Ministarstvo sigurnosti bosne i Hercegovine, 2007, str. 7.*

Da bi se problem mogao na adekvatan način identificirati, i njegovom rješavanju adekvatno pristupiti, neophodno je prethodno pribavljanje informacija. Pribavljanje informacija o problemu je „dio šireg pristupa rada policije u rješavanju sigurnosnih problema teži smišljenom i zajedničkom radu policijskih službenika i predstavnika zajednice. U svim fazama prikupljanja podataka mogu se koristiti intervjui i odabrani pojedinci i skupine (fokus skupine), na temelju kojih se mogu uočiti i identificirati sigurnosni problemi.*

Nakon što se pribave informacije, slijedi proces njihove provjere (provjera tačnosti informacija). Temeljem takve provjere, određuje se koje će se informacije koristiti u daljnjem postupku, a koje će biti odbačene kao nepotrebne. Također, kroz to se određuju i fokus frupe s kojima će se voditi dalji operativni rad. Sve je to sa svrhom da se da adekvatan i tačan način identificira društveni problem (problem zajednice) koji policija treba adekvatno riješiti.

Važno je naglasiti kako policajci koji rade u zajednici „ponekad teško mogu otkriti 'pravu' vrstu problema prilikom razgovora sa članovima fokus skupina. Postoje dva načina na koja se to može učiniti: a) oni bi trebali jasno objasniti vrste sigurnosnih problema čije su rješenje u mogućnosti potaknuti u okviru ovog projekta (ovo može biti učinjeno ili u tijeku rada fokus skupina ili prije sastanka fokus skupina); b) „usmjeravati“ fokus skupinu u pravcu onih problema za koje smatraju da mogu pomoći u njihovom rješavanju.“*

Radi lakšeg protoka informacija, a posebno identificiranja i rješavanja problema, preporučuje se da se „na području lokalne zajednice osnuju i mjesni odbori za sigurnost, koji bi u sklopu jednog odbora obuhvatili nekoliko mjesnih zajednica, kao i sve asocijacije, organizacije i udruge sa tog mikro područja. U dosta sredina ovakva praksa je dala zapažene rezultate, jer spomenuti mjesni odbori predstavljaju svojevrstne 'mini forume' i odlična su pretpostavka za lakše identificiranje i rješavanje sigurnosnih problema u užoj lokalnoj zajednici, kvartu ili susjedstvu. Oni djeluju na sličan način kao i forumi, a njihovi predstavnici postaju stalni ili povremeni članovi općinskog foruma za sigurnost zajednice.“*

* *Operativni priručnik o partnerstvu policije i zajednice. Sarajevo: Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, 2010, str. 29-33.*

* *Ibid,*

* *Ibid, str. str. 22.*

Pronalaženje rješenja i njihovo implementiranje

Identificiran, otkriven i vrednovan problem u lokalnoj zajednici ne znači istodobno i riješen problem. Radi se, ustvari, samo o početkom koraku i neophodnoj fazi koja prethodi fazi rješavanja. Bez identificiranja problema, nema i faze rješavanja problema, odnosno ponude adekvatnih rješenja. Ukoliko se problem ne rješava u samom začetku, on sve više raste i postepeno prerasta u ozbiljan problem koji je bilo mnogo lakše riješiti u samom začetku, nego kasnije.

Eugen Pusić (Pusić, E; 1995). općenito smatra kako rješavanje problema obuhvaća tri koraka, i to:

1. uočavanje, definiciju, odnosno dijagnozu problema;
2. usvajanje načela i razvijanje programa za rješavanje problema;
3. ostvarivanje prihvaćenog programa.

Rješavanje problema podrazumijeva „proces putem kojeg se identificiraju specifični problemi zajednice i razvijaju najprikladnija rješenja za njih. Na taj način, rješavanje problema u kontekstu rada policije u zajednici podrazumijeva više od prostog sprečavanja i suzbijanja kriminala. Potrebno je uraditi duboku analizu problema koja će se temeljiti na informacijama i idejama koje dolaze iz zajednice, u suradnji sa policijom. Kao rezultat ovog suradničkog pristupa dobivamo kreativna i inovativna rješenja koja pripadaju zajednici u kojoj se provode i koja su prilagođena lokalnim okolnostima. Kao ishod ovog procesa imamo sigurnije zajednice, te bolji odnos između policije i građana.“*

Rješavanje problema na direktan način doprinosi „poboljšanju kvalitete života, ali ima i neizravan utjecaj, kad građani shvate da se konkretnom inicijativom napokon počinju rješavati njihovi svakodnevni problemi, oni postaju zainteresirani za tu inicijativu, a s vremenom i motivirani da i sami u njoj sudjeluju.“ (Cajner, M. I; Faber, V., Goran, V; 2003.)

Rješavanje problema u zajednici od strane policije znači povratak policije u svakodnevni društveni život. Ali, kao što je ranije naglašeno, teret rješavanja problema u zajednici ne treba niti smije biti samo na policiji, već treba biti i na svim drugim akterima društvene zajednice koji u tome mogu pomoći.

* *Strategija za rad policije u lokalnoj zajednici u Bosni i Hercegovini. Sarajevo: Ministarstvo sigurnosti bosne i Hercegovine, 2007, str. 9.*

Stoga, kako policijski službenici „uspjevaju uočiti i rješavati ili inicirati rješavanje društvenih problema, kriminogeni čimbenici gube na svojoj snazi. Kumulativni učinak poboljšanja kvalitete života u zajednici smanjuju količinu kriminala.“ (Cajner, M. I; Faber, V., Goran, V; 2003.)

Važno je također naglasiti kako u procesu pronalaženja adekvatnih rješenja i njihovog implementiranja konstrukcija mogućih rješenja treba biti takva da ponudi alternative koje se „međusobno isključuju, to jest treba izbjeći opcije koje su samo inačice te iste ideje“ (Young, E., Lisa, Q; 2007)., odnosno koje su samo varijacije jedne te iste ideje. Pri tome je potrebno otkloniti svaki oblik idealiziranja, iz jednostavnog razloga što je nemoguće dostići idealna rješenja koja bi zadovoljila sve relevantne kriterije. Naime, konteksti implementiranja, posebno u današnjem vremenu, izuzetno su dinamični i brzo promjenjivi.

6. RAZMJENA INFORMACIJA POLICIJE I LOKALNE ZAJEDNICE

Već je naglašeno kako su informacije ključne komponente u rješavanju problema s kojima se suočava svaka lokalna i šira društvena zajednica. Policijski posao u zajednici bi bio gotovo nezamisliv da se u kontinuitetu ne pribavljaju raspoložive informacije koje potiču i usmjeravaju policijski posao u željenom smjeru.

Stoga se, posebno u današnje vrijeme, u praksi radi na razvijanju standardiziranih mehanizama za razmjenu informacija između policije i lokalne zajednice. Ta aktivnost ostvara kanale za komunikaciju između policije i građana, te pomaže u osiguranju transparentnosti i dobijanju povratnih informacija (*feedback-a*).

Policijski službenici moraju „prikupljati informacije u skladu sa zakonom, planski, sustavno i objektivno uz primjenu propisanih procedura i načela. To znači da se informacije uvijek prikupljaju u odnosu na cilj koji se želi postići. Kada se prikupljaju informacije o pojedincima ili terorističkim skupinama i njihovim aktivnostima koje se mogu dovesti u vezu s terorizmom, potrebno je uspostaviti učinkovite mehanizme za dvosmjernu razmjenu informacija između pripadnika lokalne zajednice i policijskih službenika. Razmjena informacija između policijskih službenika i pripadnika lokalne zajednice, odnosno spremnost pripadnika lokalne zajednice da ustupe korisne informacije o eventualnim terorističkim aktivnostima pojedinih skupina ovisit

će, prije svega o stupnju povjerenja i uzajamnog razumijevanja. Dakle, dobra komunikacija između policijskih službenika i pripadnika lokalne zajednice, odnosno redovno i proaktivno komuniciranje s građanima suština je uspješnog pristupa – rada policije u lokalnoj zajednici u svrhu sprječavanja terorističkih aktivnosti.“ (Šipkar, M; 2015).

Policijski službenici prilikom komuniciranja s pripadnicima lokalne zajednice moraju se „ponašati profesionalno, poštovati načelo objektivnosti i obuzdati vlastite želje, osjećaje i afekte, odnosno potrebno je otkloniti sve one barijere u komunikaciji koje mogu zbuniti ili dovesti u neugodan položaj pripadnika lokalne zajednice koji želi dati informaciju o sigurnosno interesantnim pojedincima ili terorističkim skupinama. Kada je riječ o razmjeni osjetljivih informacija, policijski službenik mora paziti da se razmjena tih informacija obavlja samo s određenim brojem pripadnika lokalne zajednice u koje ima povjerenje ili s pripadnicima lokalne zajednice koji su prošli određene sigurnosne provjere. Dakle, prikupljanje informacija mora imati istraživački karakter, a ovlaštene osobe moraju biti odlučne i uporne, ali ne i tvrdoglave.“ (Šipkar, M; 2015).

Infomacije se mogu prikupljati, odnosno razmjenjvati između pripadnika lokalne zajednice i policije tako da: (Šipkar, M; 2015).

- policijski službenici redovno posjećuju lokalne zajednice, a posebno škole, privatne i javne kompanije te druge formalne i neformalne skupine građana,
- organiziraju različite vrste radionica ili sastanaka s pripadnicima lokalne zajednice na kojima će se raspravljati o problemima koji pogađaju lokalnu zajednicu,
- uspostave izravnu telefonsku vezu, odnosno odrede broj telefona ili e-mail na koji pripadnici lokalne zajednice (poštujući anonimnost) mogu davati informacije o sigurnosno interesantnim pojedincima, terorističkim skupinama ili događajima koji se mogu dovesti u vezu s terorizmom,
- informiraju javnost putem elektroničkih medija i društvenih mreža (*Facebook, Twitter,...*), te tako omogućue pojedincima da eventualno daju povratne informacije i drugo.

Članovi lokalne zajednice pristat će na konstruktivnu saradnju sa policijom samo u situacijama i ambijentu u kome vjeruju u rad policije, te kada

uvide da se njihovim zajedničkim i simultanim radom postižu ciljevi obezbjeđenja sigurnosti i javnog reda i mira u lokalnoj zajednici.

Blagovremeno „obavještanje, razmjena i cirkulacija mišljenja, omogućuje građanima da kao slobodna i oslobađajućih struktura u značajnoj mjeri utiče na svestranije promjene u samom društvu. Te promjene pretpostavljaju organizovano i svjesno javno mnjenje, zasnovano na savremenom i usklađenom sistemu informacija. Komunikacije u savremenom društvu, odnosno ta mreža ljudskih komunikacija, predstavlja ključnu potrebu za novim stvaranjem i usavršavanjem zasnovane na svijesti, shvatanjima i potrebama ljudi integrisano u demokratski, otvoreni, civilizirani prostor sa naglašenim kooperativnim odgovarajućim prenosnim, objektivnim i nezavisnim postulatima, i uz potrebnu javnu kontrolu njihovog djelovanja.“ (Masleša, R; 2008).

Jasno je kako i savremeno doba uspješnost mnogi akcija policije ovisi od međusobne razmjene informacija s lokalnom zajednicom. U tom smislu, u današnjem vremenu se sve više pažnje posvećuje toj vrsti saradnje i komunikacije, te njenom afirmiranju, promoviranju i razvoju.

Zbog toga se sve više posebna pažnja posvećuje „planiranju mjera i radnji na unapređenju kapaciteta javnog komuniciranja i općenito odnosa između Uprave policije i cjelokupne zajednice, koja ima pravo da u svakom trenutku dobije informacije zasnovane na činjenicama koje se tiču policijskog postupanja, a koje ne ugrožavaju izvođenje pojedinih operativnih radnji i postupaka.“*

7. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Jedna od osnovnih potreba svakog čovjeka (pojedince, individue) kao člana društva (lokalne zajednice) jeste potreba za sigurnošću života, rada i djelovanja u zajednici, društvu i državi. U tom kontekstu se, kao jedna od osnovnih zadaća policijskih agencija i službenika, neminovno nameće potreba osiguranja javnog reda i mira i sigurnosti građana i njihove imovine u okviru (uže i šire) društvene zajednice.

* *Strategija Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo 2018-2021. Sarajevo: Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo – Uprava policije, 2018, str. 28.*

Ustvari, obezbjeđenje sigurnosti života čovjeka i njegove imovine praćeno je gotovo kroz sve etape razvoja čovječanstva. U današnjem, savremenom dobu, kojeg karakteriziraju brze i permanentne promjene, pojedinci postaju izloženi raznim rizicima i nepravilnostima koje mogu ugroziti njihov život, rad i egzistenciju. Napredak u svim sferama razvoja društva, praćen je napretkom pozitivnih, ali isto tako i porastom broja negativnih faktora i elemenata koji narušavaju društveni mir, red, balans i stabilnost. Novi izazovi s kojima se susreću policijski službenici u svom radu, prije svega u lokalnim zajednicama, doveli su do situacije da policijski službenici više nisu u mogućnosti sami prevenirati, sprečavati, kao i uspješno rasvijetljavati počinjena krivična djela i druge prekršaje iz oblasti narušavanja javnog reda i mira.

U tom kontekstu, kao jedan od ključnih aktera u tom procesu pojavljuju se sami pojedinci (građani) kao jedan od ključni aktera. Pored građana, tu je i niz drugih aktera kojim mogu pomoći u radu policije u zajednici, poput: medija, neformalnih skupina, nevladinih i drugih organizacija, institucija javnog i privatnog sektora,...

Partnerstvo i međusobna i uzajamna saradnja policije i građana nalazi se u vrhu skale vrijednosti i činilaca koji doprinose poboljšanju rada policije u lokalnoj zajednici. Ta saradnja se pokazala u mnogim slučajevima, osobito u savremeno doba, kao nezaobilazan faktor u obezbjeđenju višeg stepena sigurnosti građana i njihove imovine u lokalnim zajednicama u kojima žive. Navedene postavke u konačnici potvrđuju i opću hipotezu da uzajamna kontinuirana i konstruktiva saradnja policije sa lokalnom zajednicom doprinosi podizanju opće razine sigurnosti građana, budući da se na takav način utječe na svijest građana o mjestu i ulozi policije, što u konačnici rezultira smanjenjem obima i broja počinjenih krivičnih djela i većim stepenom sigurnosti građana.

LITERATURA

1. Čutura, D. et. al. (2010). Rad policije u lokalnoj zajednici u Bosni i Hercegovini – priručnik. Sarajevo: Švicarski ured za saradnju u Bosni i Hercegovini.
2. Gordić, M. et. al. (2015). Metodološki osnovi istraživanja bezbednosti odbrane i terorizma. Brčko: Evropski univerzitet.
3. Hadžović, D. et. al. (2013). Pregled stanja u oblasti policije u Bosni i Hercegovini. Sarajevo: Centar za sigurnosne studije.
4. Halilović, H, Bojanić, N, Korajlić, N., (2003). Uloga policije u upravljanju kriznim situacijama. Kriminalističke teme br.1-2., Fakultet kriminalističkih nauka, Univerzitet u Sarajevu.
5. Korajlić, N., (2009). Kriminalistička metodika otkrivanja, razrješavanja i dokazivanja eksplozija. Sarajevo: Centar za sigurnosne studije.
6. Korajlić, N., Dautbegović, A., (2012) Osnovi kriminalistike. Travnik, Pravni fakultet.
7. Korajlić, N., Kavazović, M., Bojanić, N., Samil, H., (2019), Rječnik daktiloskopske i opisne kriminalističke identifikacije. Sarajevo, Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije.
8. Korajlić, N., Muharremi, D., Xhemajl, A, (2016). Flalori terminologija kriminalistike. Priština; Ministry of Internal Affaris.
9. Korajlić, N., Selimić, M., (2015), Kriminalistička taktika. Kiseljak: Visoka škola CEPS – Centar za poslovne studije.
10. Korajlić, N., Smailbegović, A., Toth, I., Kešetović, Ž., Hodžić, K., (2020), Praktikum za krizni Menadžment, Sarajevo, Velika Gorica, Fakultet za kriminalistiku, kriminolgiju i sigurnosne studije, Veleučilište Velika Gorica.
11. Korajlić, N., Šuperina, M., Selimić, M., (2020), Uvod u kriminalistiku, na znanstvenim temeljima suprostavljanja kriminalitetu. Kiseljak: Visoka škola CEPS – Centar za poslovne studije.
12. Kuka, E., (2018). Javne politike. Sarajevo: Štamparija Fojnica d.o.o.
13. Masleša, R., (2008). Policija i društvo. Priština: Fakultet kriminalističkih nauka.
14. Mitrić, S., Tih B., (2011). Marketing policijskih agencija u funkciji veće bezbjednosti i boljeg društva, u „Zbornik radova 7. Naučno-

- stručnog skupa sa međunarodnim učešćem Kvalitet 2011“, str. 1059-1066.
15. Mraović, C., Faber, I., Volarević, V., Volarević, G., (2003). Strategija djelovanja policija u zajednici. Zagreb: Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske – Policijska akademija.
 16. Novoselović, A., (2006). Javna sigurnost i kriminalitet u lokalnoj zajednici, u „Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu“, Vol. 13, broj 2, str. 907-914.
 17. Operativni priručnik o partnerstvu policije i zajednice. Sarajevo: Radni tim Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za implementaciju Strategije rada policije u zajednici, 2010.
 18. Pusić, E., (1995). Upravna znanost. Zagreb: Naklada “Naprijed“.
 19. Pušeljić, M., Jelenski, M., (2007). Policijski sustavi – realizacija policijske funkcije kroz ustroj, u „Policija i sigurnost“, God. 16. broj 1-2, str. 1-19.
 20. Ramadani, A., (2020), Policija kao dio javne administracije sa studijom slučaja reforma policije u Republici Sjeverna Makedonija. Sarajevo: Fakultet Uprave.
 21. Strategija Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo 2018-2021. Sarajevo: Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo – Uprava policije, 2018.
 22. Strategija za rad policije u lokalnoj zajednici u Bosni i Hercegovini. Sarajevo: Ministarstvo sigurnosti bosne i Hercegovine, 2007.
 23. Šipkar, M., (2015). Suradnja policije s lokalnom zajednicom u svrhu sprječavanja kaznenog djela terorizma, u „Policija i sigurnost“, God. 24, br. 3, str. 292-298.
 24. Tahirović, E., Kuka, E., (2021). Osnove javnih politika. Sarajevo: Univerzitet u Sarajevu, Fakultet za upravu – pridružena članica.
 25. Trojanowicz, R., Bucqueroux, B., (1998). Community Policing: A Contemporary Perspective. Cincinnati: Anderson Publishing.
 26. Vodič za demokratski rad policije. Generalni sekretarijat OEBS-a.
 27. Vršac, M., (1981). Bezbjednosna funkcija u socijalističkom sistemu. Beograd: VŠUP.
 28. Young, E., Quinn, L., (2007). Pisanje djelotvornih prijedloga za javne politike – Vodič za policy savjetnike u zemljama Središnje i Jugoistočne Europe. Zagreb: DIM – Udruga za građansko obrazovanje i društveni razvoj.